

B E S Z Á M O L Ó

A BUDAPESTI EÖTVÖS LÓRÁND TUDOMÁNYEGYETEM FÖLDRAJZI INTÉZETE

által 1952. március 20-án rendezett

K A R S Z T A N K É T R Ó L

B U L L A B É L A

e l n ö k i m e g n y i t ó j a

Ennek a karsztankétnek összehívását az tette szükségessé, hogy - mint ismeretes - a Magyar Földrajzi Társaság, sajnos, három év óta szünetelteti működését és így a természeti földrajz kutatásterületein a legújabb kutatáseredményekről, egyes vitás kérdéscsoportok állásáról a magyar geográfusoknak csak korlátozott mértékben áll rendelkezésre a publikálás lehetősége. Ezért, hogy ezen a visz-szás helyzeten segítsünk, úgy próbáltunk valamiféle megoldást ta-lálni, hogy az Egyetemi Földrajzi Intézet rendezésében az egyes vitás kérdéscsoportokról, problémákról időnként ilyen megbeszélést, vitaülést tartottunk. Tavaly rendeztünk egy ilyen a szovjet ter-mészet-átalakító tervekkel, elsősorban a Davidov-tervvel kapcso-latban, az idén pedig a vezetésem alatt álló Egyetemi Földrajzi Intézet kitűnő és fáradhatatlan munkatársainak, Láng Sándornak és Leél-Össy Sándornak kezdeményezésére karszt-ankét megrendezését vettük programba. Mai ankétkon néhány igen érdekes probléma ke-rül sorra. Ilyen lesz az alkarszt és amelyről Láng kartársunk fog beszámolni, amelynek elsőrendű geomorfológiai fontossága van ha-zai viszonylatban is. Később elöttünk, hogy minden magyarorszá-gi hegységünk tönkhegység. Azonban az is közismert, hogy a tönk-hegységek kialakulaskörülményeiről, a formakincs fejlődéstörténe-téről semmi közelebbit nem tudunk. Mindössze annyit tudunk, hogy a tönkfelületképződés, mint általában Közép-Európában, a harmadko-ri meleg féltropusi klímák idején következett be, elsősorban ter-mészetesen felületi letarolódás következményeként. Az is közismert, hogy ezeket a fosszilis, tehát nem ma képződő, hanem átörökölt for-mákat a legszebben éppen karsztos hegységeink őrizték meg. Egy má-sik ilyen kérdés lesz, valamiféleképpen megkísérelni rendet terem-teni a legfontosabb karsztformák, a barlangok szisztematizálása terén. Itt nem az a cél, hogy a barlangképződmények rendszerbe-fog-lalása magáért a rendszerezésért történjék meg, hanem mert tudjuk, hogy a geomorfológiai kutatásnak egyik igen fontos eszköze éppen a morfológiai szisztematika. E tekintetben még igen nagy hiányos-ságok vannak, nemcsak a mi irodalmunkban, hanem a külföldiben is. Nem várhatjuk, hogy a mi vitaülésünk mindezeket a hiányosságokat megoldja, de hogy néhány új szempontot fel fog vetni, az bizonyos. A harmadik fontos probléma, amivel foglalkozni akarunk, a karszt-kutatás gyakorlati vonatkozásai. Most, amikor szocialista népgaz-daságunk pénzt nem kimélve áldoz tudományos kutatásokra, a karszt-kérdéssel, melynek gyakorlati vonatkozásai közismertek, nagyon ér-demes foglalkozni, és itt különösen rá kell mutatni a karsztmorfo-lógiai és karszthidrológiai kutatások fontosságára. Ilyen rámuta-tások eddig is történtek már, több ilyen vitaülés is elhangzott, azonban ezek a vitaülések és megállapítások, valóban elmondhatjuk, csak elhangzott szavak voltak, semmiféle gyakorlati megoldás a meg-állapításokat nem követte. Most megvan a lehetőség arra, hogy a tu-dós, a kutató szava ne hiába elhangzó szó legyen, hanem azt az ál-tala javasolt módon népgazdaságunk előnyére való felhasználás, ki-vitelezés kövesse.

lyoz, akkor ezek kimaradnak, de amikor a régész is beleszól a dologba, egészen más a helyzet. Ezt azonban meg lehetne oldani, ha a bizottság elé menne a dolog.

Ami az őskarszt kérdését illeti, itt megelőlegebbnek tartanám a "fosszilis karszt" elnevezést. Az ilyen régi karsztformák figyelembevétele már csak a bauxitkutatás szempontjából is fontos. A kor kérdésében bizonyos zavart okoz az, hogy meg akarják fiatalítani a barlangokat. Itt az a helyzet, hogy az üregképződés megelőzi az üledékképződést. Nagy tömegére a barlangoknak illik, hogy a jégkort nem megelőző időben alakultak ki, de ez nem általános. Ebben a kérdésben még nem látunk tisztán, mert nagyon kevésbé ismerjük még a barlangi kitöltést, annak is inkább csak a felső rétegét. Nagy örömmel hallottam Bulla professzor bevezető szavaiban, hogy valami mintha indulna nálunk ezen a téren, nem tudom, kimondottan csak a karsztra és a karsztvizre vonatkozik-e. /Bulla Béla: "A morfológiai kutatásokra az Akadémia támogatásával!" / Nagyon jó lenne, ha a Szlovákiában, Jugoszláviában, stb. folyó intenzív kutató-élettel kapcsolatot tudnánk találni. Azt hittem, ilyen átfogó dologról van szó. /Bulla Béla: "Azon kell lenni, hogy ilyen legyen!"/

B O R O S Á D Á M:

Pár szóval szeretném elmondani, hogy az én növényföldrajzi kutatószívem nagyot dobbant akkor, amikor azt hallottam, hogy beigazolt dolog, hogy a posztponatusi mozgásoknak olyan nagy jelentőségük van, és hogy karsztterületeink ilyen késői időben emelkedhettek meg. Ha ez így van, akkor előfordulhat az az eset is, hogy karsztterületeink magasabban is voltak talán, mint ma és ha ilyen esetek esetleg kinyomozhatók, akkor azoknak a flóra-reliktumoknak, melyeknek speciális mikroklimájú rejtett helyeken való előfordulásával találkozunk, elhelyezkedésében és ezeknek a reliktumoknak megmaradásában talán az a körülmény is belejátszhatott, hogy karsztfelszíneink magasabban is voltak.

B U L L A B É L A:

e l n ö k i z á r s z ó j a

Megállapíthatjuk, hogy a karsztankét megrendezése nem volt hibával. Nagyon sok értékes probléma és feladat merült fel, melyeknek megvalósítása és összhangba-hozatala a közeljövő nagy feladata. A karsztankét nagy sikere elsősorban a szervezők: Láng Sándor és Leél-Össy Sándor érdeme. Ennek a tartalmas és szép vitaestnek sikere minket arra bátorít, hogy ezt a kezdeményezést kiépítsük, tovább folytassuk és megtaláljuk a rokontársulatokkal való együttműködés módját. Erre most megvannak a lehetőségek, hiszen tudjuk, hogy népgazdaságunk igen tekintélyes pénzüsségeket bocsát rendelkezésünkre, hogy zavartalanul folytathassuk az eredményes kutatómunkát.

Még egyszer megköszönve az előadók és hozzászólók közreműködését, melyek valamennyiünk előtt világossá tették az elmélet és gyakorlat dialektikus egységét, az eredményes karsztankétot bezárom.